

“Baltagul”

Mihail Sadoveanu

Mihail Sadoveanu este un prozator reprezentativ al literaturii române, operele sale fiind influențate atât de romantism, cât și de realism, fapt observat de G. Călinescu care afirma: “El are realismul lui Balzac și melancolia unui romantic.” Publicat în anul **1930**, romanul “**Baltagul**” se încadrează în realismul interbelic, articulând inspirația mitic-baladescă, proiectată într-o civilizație pastorală, pe un scenariu polițist foarte dinamic.

Fiind o specie a genului epic, în proză, de dimensiuni ample, definită prin amploarea acțiunii desfășurate pe mai multe planuri narative, cu numeroase personaje aflate în diferite conflicte, “Baltagul” reprezintă un **roman tradiționalist**. Construcția epică adoptă formula clasică a romanului bazat pe narațiunea cu aspect obiectiv, la persoana a III-a, realizată de un narator omniscient. Evenimentele se succed în ordine cronologică, dar există momente când este valorificată tehnica **flashback-ului**, atunci când Vitoria își amintește de secvențe din trecutul ei cu Nechifor. Sadoveanu apelează și la alte tehnici moderne, precum stilul indirect liber și monologul interior.

Opera este realizată pe două coordonate universale: **realismul** și **miticul**. Aspectul realist este susținut de monografia lumii pastorale, reperele spațio-temporale, tipologia personajelor și tehnica detaliului semnificativ. Dimensiunea mitică trimite la valorificarea miturilor și eresurilor populare, funcția moralizatoare a textului și sentimentele personajelor de esență nobilă: iubirea, fidelitatea, demnitatea. De asemenea, opera sadoviană poate fi considerată și un **roman**

inițiativ, deoarece autorul reliefează imaginea transformării lăuntrice a personajelor care traversează experiențe fundamentale, căpătând astfel caracter de bildungsroman. De fapt, pentru Gheorghită, tânărul imatur forțat să ia locul tatălui său, călătoria are dublă valență: exploratorie și inițiativă. **O scenă semnificativă** pentru tema formării este cea în care Gheorghită este nevoit să păzească osemintele tatălui său. Sadoveanu folosește motivul literar al “coborârii în infern”, personajul trecând prin inițierea supremă: învingerea spaimei de moarte și de singurătate.

Punctul de plecare al romanului, așa cum sugerează autorului chiar din motto (“Stăpâne, stăpâne/ Mai cheamă Ț-un câne...”) este balada **Miorița**. Opera dezvoltă o **tematică amplă**, implicând nu doar atitudinea omului în fața morții, ci și călătoria, iubirea, datoria, inițierea, familia și credința. Viziunea sadoveniană asupra lumii muntenilor este pe de o parte monografică, vizibilă în consemnarea tradițiilor, superstițiilor și obiceiurilor, iar pe de altă parte, profund realistă, surprinsă prin odiseea montană a căutării și descoperii ucigașilor lui Nechifor Lipan.

Titlul sintetic, reprezintă un element simbolic, ambivalent: armă a crimei și instrument justițiar. Același obiect este folosit pentru uciderea lui Nechifor Lipan, cât și pentru răzbunarea acestuia de către Gheorghită. Baltagul, secure cu două tăişuri, sugerează condiția duală a ființei umane: bine și răul, virtutea și viciul.

Cadrul temporal este vag precizat, fiind sugerat prin câteva repere cu valoare religioasă: “aproape de Sfântul Andrei”, “în Postul Mare”. Atemporalitatea creionează o atmosferă legendară și susține aspectul mitic. Fiind un roman realist, **spațiul** este delimitat cu exactitate iar traseul parcurs de Vitoria și Gheorghită poate fi transcris pe hartă: satul Măgura Tarcăului, zona Dornelor și a Bistriței, Balta Jijiei.

Subiectul este organizat riguros, pe **16 capitole**, iar acțiunea se desfășoară cronologic, liniar. Expozițiunea o prezintă pe Vitoria, îngrijorată de absența îndelungată a soțului, rememorând momente din trecutul cu Nechifor. Momentul în care Vitoria pornește la drum împreună cu Gheorghiță, în căutarea soțului dispărut - după ce anunță autoritățile, își duce fata la mănăstire, vinde produse pentru a procura banii de drum - reprezintă intriga. Desfășurarea acțiunii cuprinde reconstituirea drumului parcurs de Nechifor, un adevărat labirint al căutării, presărat cu semne ale trecerii acestuia. Vitoria își dă seama că soțul ei a dispărut între Sabasa și Suha. Ea descoperă osemintele soțului într-o râpă, cu ajutorul câinelui acestuia, Lupu. Punctul culminant cuprinde sfârșitul drumului celor doi, implicând ancheta poliției, înmormântarea, parastasul lui Nechifor Lipan, demascarea și pedepsirea ucigașilor. Deznodământul prezintă revenirea la viața normală, după restabilirea adevărului și înfăptuirea actului justițiar.

În opera există două tipuri de **conflicte**, ambele cu efecte puternice asupra personajelor. Un prim conflict de natura interioară se prefigurează la începutul romanului și este marcat de neliniștea Victoriei, care nu înțelege absența prelungită a soțului ei și nu știe ce decizie să ia. Acest conflict încetează în momentul în care femeia își dă seama că doar moartea l-ar fi putut opri pe Nechifor să se întoarcă acasă. Un alt conflict, de natura exterioară, se manifestă între Vitoria și asasinii soțului ei, Calistrat Bogdan și Ilie Cuțui. Un episod semnificativ pentru conflictul exterior este **scena demascării ucigașilor din final**, asemănătoare cu cea în care **Hamlet** îl dă în vileag, în toiul unei petreceri, pe ucigașul tatălui său. Vitoria descrie crima și redă întâmplările întocmai cum s-au petrecut, bazându-se pe informațiile strânse de-a lungul călătoriei sale. Ea îi uimește pe cei din jurul său prin intuiție. Calistrat Bogza e uluit de exactitatea cu care a reconstituit momentul crimei: “să se știe că a fost întocmai cum a arătat femeia mortului”. Detectivul “în basma și

opinci” își folosește inteligența nativă, se bazează pe intuiția feminină și conduce criminalii la autodemascare. Se conturează, astfel, tema răzbunării și a restabilirii demnității unui om care a fost ucis mișelește, iar vinovatul trebuie pedepsit după legea veche, nu iertat, după morala creștină.

Personajele sadoveniene pendulează între tipicitate și atipicitate (tânărul în formare, negustorul, preotul, hangiu), însă **Vitoria Lipan**, ca personaj principal, reunește mai multe roluri și tipologii: este agentul justițiar, inițiatorul ce modelează personalitatea lui Gheorghiță, soția responsabilă și iubitoare. Fiind un personaj rotund, eroina se autoconstruiește permanent, fiecare capitol adăugând noi accente la profilul ei. **Trăsăturile fizice** sunt schițate în linii mari, prin caracterizarea directă realizată de narator: "Nu mai era tânără, dar avea o frumusețe neobișnuită în privire". Caracterizarea indirectă se desprinde din multitudinea de fapte, gânduri și gesturi. **O scenă semnificativă** o reprezintă **începutul călătoriei** Vitoriei. Ea orânduiește totul cu o exactitate demnă de invidiat: ține post 12 vineri la rând, se închină icoanei Sfintei Ana, pe Minodora o duce la Mănăstirea Văratec. Caută răspunsuri atât la preot, cât și la ghicitoarea satului Miranda. Aceste fapte evidențiază, în mod indirect, perseverența, firea ei conservatoare, credincioasă - respectând cu sfințenie datinile și obiceiurile strămoșești - dar și superstițioasă, citind semnele naturii.

Așadar, romanul "Baltagul" de Mihail Sadoveanu aparține **realismului mitic**, fiind considerată de critica literară "partea nescrisă a Mioriței" (Vladimir Streinu) și constituie o operă reprezentativă pentru epoca interbelică.